

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om en
stärkt och tydligare tillsyn inom
socialtjänstens område (S 2004:12)

Dir.
2006:98

Beslut vid regeringssammanträde den 7 september 2006

Sammanfattning av tilläggsuppdraget

Utredaren skall, inom ramen för sitt huvuduppdrag avseende den statliga tillsynen, överväga och föreslå åtgärder som särskilt stärker tillsynen över barns och ungas rättigheter inom socialtjänstens olika områden.

Bakgrund

Sedan Sverige år 1990 ratificerade konventionen om barnets rättigheter pågår ett kontinuerligt arbete med att genomföra konventionen i alla relevanta sammanhang. Inte minst inom socialtjänstens olika områden är det angeläget att utveckla och driva på arbetet med att införliva barnperspektivet. Det gäller t.ex. flickor och pojkar som är aktuella inom den sociala barn- och ungdomsvården, flickor och pojkar som lever i utsatta miljöer samt flickor och pojkar med funktionshinder som har behov av stöd och service. Det innebär bl.a. att barnets bästa skall vara avgörande i beslut som rör det enskilda barnet som fattas inom socialtjänsten och att barn och unga skall ha rätt att komma till tals i frågor som rör dem. Socialtjänstlagen (2001:453, SoL) och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) har ändrats för att tydliggöra barnperspektivet.

Genom olika insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården griper samhället in i barns och ungas och deras familjers liv. Samhället tar då på sig ett stort ansvar. Det måste därför ställas höga krav på säkerhet och kvalitet i insatserna och på en rättssäker handläggning och dokumentation. Länsstyrelserna har i dessa sammanhang en viktig funktion både när det gäller tillsyn och rådgivning.

Sociala barn- och ungdomsvårdskommittén

Sociala barn- och ungdomsvårdskommittén behandlade i sitt betänkande Källan till en chans (SOU 2005:81) vissa frågor om tillståndsgivning till hem för vård eller boende och hur ofta en verksamhet bör vara föremål för tillsyn.

Kommittén uppmärksammade att det enskilda barnets förhållanden inte granskas vid ordinarie verksamhetstillsyn. Kommittén menade dock att gällande bestämmelser i socialtjänstlagen och socialtjänstförordningen (2001:937) ger tillräckliga förutsättningar för att olika missförhållanden skall komma upp i andra sammanhang och lämnade inga förslag till ny reglering på området.

I remissbehandlingen av betänkandet pekade Barnombudsmannen, Rädda Barnen och BRIS på att barns och ungas delaktighet i samband med utredning, vård och behandling inom den sociala barn- och ungdomsvården inte fullt ut tillgodoses med de förslag som kommittén lämnat. Man ansåg bl.a. att länsstyrelserna i lag borde åläggas att göra oanmälda tillsynsbesök och att de då borde tala med barn och unga i enrum, att länsstyrelserna borde få i uppdrag att informera barn och unga om de rättigheter de har under placeringen och att länsstyrelsen borde bli en instans dit barn som är placerade i samhällets vård kan vända sig med frågor eller kritik på sina egna villkor, utan att behöva vara rädda för repressalier. Barnombudsmannen har tillsammans med Länsstyrelsen i Skåne län drivit projektet Barn på institution som redovisats i rapporten Vi har så mycket att säga! (BR2004:08). Rädda Barnen har i rapporten Rakt från hjärtat – Tankar och idéer från barn och ungdomar placerade i samhällets vård (2005) redovisat ett projekt som genomförts för

att låta barn som är placerade i familjehem eller på institution själva komma till tals i frågor som rör placeringen. Båda rapporterna innehåller förslag som syftar till att stärka säkerheten i vården.

Europarådets rekommendation om barns rättigheter på institution

Frågor om barns rättigheter i samband med institutionsvård har under de senaste åren behandlats av Europarådets kommitté för social sammanhållning. Ministerkommittén fastställde i mars 2006 Europarådets rekommendationer (Rec[2005]5) om barns rättigheter vid institutionsvård. Dessa innebär bl.a. att barn och unga skall ha tillgång till anpassad information om sina rättigheter och att det skall finnas en självständig instans till vilken de kan vända sig med eventuella klagomål på vården.

Uppdrag till länsstyrelserna i regleringsbrevet för 2006

Länsstyrelserna tillförs under åren 2006 och 2007 nya resurser. Resurserna skall bl.a. användas för att klara tillsynen över socialtjänstens barn- och ungdomsvård. I uppdraget ingår att utöva strukturerad och operativ tillsyn över samtliga enskilda och offentliga verksamheter där barn och unga ges insatser av socialtjänsten. Tonvikten skall här ligga på kvalitet och säkerhet samt att åtgärda brister.

Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken

I en uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken (skr. 2005/06:110) konstaterar regeringen att föräldrar till barn med omfattande funktionshinder har stort behov av stöd och insatser för att få familjens vardag att fungera. Det finns tecken på att familjens totala omsorgsansvar för barn med funktionshinder har ökat. Flera studier visar att många föräldrar saknar en samlad information om vilka stödinsatser som finns och vart man kan vända sig. Stödet och insatserna skall vara utformade så att de passar hela familjen vilket bl.a. innebär in-

dividuedla lösningar, ett begränsat antal inblandade personer och samordning av insatser. Det är viktigt att socialtjänsten har ett tydligt barnperspektiv även inom detta område.

Uppdraget

Utredaren skall, inom ramen för sitt huvuduppdrag avseende den statliga tillsynen, överväga åtgärder som särskilt stärker tillsynen över flickors och pojkars rättigheter inom socialtjänstens olika områden. Åtgärderna kan omfatta förändringar av bl.a. ansvarsförhållanden som utredaren finner relevanta och som innebär att barnperspektivet i tillsynen stärks. Utredaren skall lämna de författningsförslag han finner nödvändiga. Utredaren skall ta tillvara de kunskaper och erfarenheter som har redovisats i andra sammanhang. Samråd skall också ske med Barnombudsmannen, BRIS och Rädda Barnen samt ett urval handikapporganisationer.

Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 2007.

(Socialdepartementet)